

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 31—32

Oslo, 19. juli 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Olavsdagen 1945. — Moderne kjetterier. — En husmors bønn. — Religios fornying. — Film. — Pavelig rundskriv. — Mellom oss sagt. — Bøker inngått til redaksjonen

OLAVSDAGEN 1945

Det er en ting som særlig faller oss i øynene når vi minnes Hellig Olavs saga i år. Det er parallellen mellom de to dato-parene: 29. juli 1030—29. juli 1035, og 7. juni 1940—7. juni 1945.

7. juni 1940 måtte kong Håkon reise av landet for en overmektig fiende, som var hjulpet av hans egne landsmenn. Det var et bittert nederlag, men ikke noe endelig nederlag. Fem år senere stod han her igjen. Ved hjelp av sine allierte var det lykkes ham å vinne landet tilbake.

29. juli 1030 falt kong Olav i kamp mot sine landsmenn. Sjelden har noe nederlag sett ut til å være så definitivt som nederlaget på Stiklestad. Og allikevel ble også det nederlaget vendt til seier, en dobbelt seier. Fem år senere stod hans sønn ved sin far martyrkongens grav og var ene herre over hans rike, og Olavs mål, den kristne tros grunnfesting i Norge, var en realitet.

Det er en som har sagt at kong Håkon vil, likesom kong Olav, bli stående som Rex Perpetuus Norvegiae, Norges evige konge. Og det er sant at både kong Håkon og kong Olav er blitt nasjonale samlingsmerker for oss. — Det er også sant at de begge er blitt symboler for idealer som står over det rent nasjonale, idealer som gir uttrykk for et felles ønske hos alle folk om forening i en høyere enhet. Men Europa er ikke det samme som for ni hundre år siden. Dets idealer har skiftet. Dengang var kristendommen den store samlingsstanke, idag er det demokratiet.

Kong Håkon er personlig en dypt kristen mann, det forstår vi. Likevel er han for folkets store flertall blitt et symbol på demokratiet — og det alene. Men det er en innsnevring å tro at demokratiet med alt

det det innebærer: frihet, likhet og brorskap er det ypperste som mennesket kan nå. Vel er det sant: frihet, likhet, brorskap — med et ord: demokrati — hører til kristendommens vesen. Vi er frie skapninger og vi er alle like for Gud, og som hans skapninger er vi alle brødre. Men dette er likevel bare en del av den kristne religions hele fylde. Som demokratiet arter seg i dag ser det ut som vi har glemt dets opphav idet vi har isolert dets ide ved å binne den til tiden — vi har mistet perspektivet ut over denne verden. Det perspektiv må vi få igjen — bare derved kan vi tjene vår konge som Hellig Olavs folk tjente sin: på en verdig måte.

De hadde utsynet i sin politikk — de hadde blikket festet mot det evige ideal bak de timelige. Og derfor skal vi påkalle vår helgenkonge og be at han, vår forbeder hos Gud ned gjennom tidene, også nå vil hjelpe sitt norske folk så også vi lærer å stille våre politiske idealer inn i det store kristne sammenheng, lærer å gi dem tilbake kontakten med evigheten og derved får leve vårt liv for vårt herlige land og vår elskede konge under dens synsvinkel

La denne tanke og denne bønn bære Olavsdagen 1945!

La oss be med Olavssekvensens forfatter:

«Martyrdrott som liv hev funne,
sæla no for deg hev runne,
Bed for folket du hev vunne,
som i heidendom låg bundne,
at me frie upp fær stå!»

R.

MODERNE KJETTERIER

AV PETER SCHINDLER

4.

«Religionens trøst.»

Det tales blant ikke-katolske kristne så meget om «religionens trøst». Når noen ligger for døden kommer presten med «religionens trøst» og han bringer i liktalen den samme trøsten til de etterlatte. Når det ser mørkt ut og skjebnen går oss imot, famler vi etter Gud: Han skal hjelpe oss — hva er han ellers Gud for? Selv de som har oppsagt ham og jagd ham ut av sitt liv, krever at han skal gjøre mirakler for dem. Selv de som ikke gider høre hans ord eller motta hans hellige mysterier, forventer hans hjelp i nød og lidelse og sorg...

I min ungdom holdt en kjent teolog foredrag for oss: «Hva gir en religion verdi?» og han nevnte da som den største verdi som noe enestående for hans kristendom: at den ga «noe å leve og dø på». Skrellte en nå de altfor banale fraser bort syntes meningen å være denne: religionen gjør en sterk mot fristelser så en ikke faller — og ved å love et evig liv minsker den dødsfrykten... Jeg satt med undren og ventet på klimaks at religionens største verdi var at *den var sannheten* — det uteble, men det fikk meg til å tenke og søke til jeg fant en religion som setter sitt *sannhetspostulat* over sin *nyttevirkning*. Jeg ser jo nemlig at religionen ikke hjelper alle sine fromme dyrkere fra fall — er den så ikke lenger sann? Har det ikke gått en i Kapernaum og talt og helbredt hvis jeg ikke greier mine fristelser? Skal verdens skaper og Frelser ikke komme igjen og dømme levende og døde selv om jeg ikke evner å tillegne meg oppstandelsens moralske krefter?

Sannhet, naken og nøktern sannhet vil kunne bestå selv om den ikke alltid har de moralske konsekvenser på det falne menneske som den kunne og burde ha. Selv om sannheten er ubehagelig, sjenerende, ja kanskje knusende... er den dog sann og skal altså hyldes og hevdes og bekjennes — så får det gå med bekjennerens moral som det kan. Det er som Kipling sier: en annen historie og moralsk skrøpeligheit gir ingen rett til å neglisjere sannheten eller kassere religionen.

Å anbefale religionen for dens *nyttevirkningers* skyld — overfor individet som over for verden — er farlig. Kan hende finner jeg ikke megen «trøst» i en religion med et *kors* som midtpunktet og som krever at jeg skal «hate» alle de og alt det jeg elsker — ja, jeg skal si nei til min egen aller innerste sjel og dø for å leve, miste for å vinne. Og kan hende den ene eller den andre når han hører om sivilisasjonen og humanismen som religionens barn vil peke på at intoleransen, åndstyranniet, inkvisisjonens tortur også hører med i bildet, så det blir en skjønssak om religionens nyttevirkninger veier tyngre enn de kvaler den har voldt i Jesu navn...

Det er faktisk bare ett som ubegrenset anbefaler religionen: *at den er sann!* Sann både når den selv er martyr og når den volder martyrium — sann når den trøster, lindrer, oppbygger og styrker som når den krever offer, sønderrivne hjertebånd, volder sjele-kval og synes å knuse menneskelig lykke. Sann trass i all dårskap, øvd i dens navn.

Det er kjetteri å rive en enkelt nyttevirkning ut av hele religionens masse og gjøre den til selve religionen. Det er ukristelig å gjøre «tilgiften» som loves oss når vi «søker først Guds rike og hans rettferdighet» til hovedsaken, å ville ha den uten først å søke Gudsriket. Og det er skjebnesvangert for «trøsten» når religionen har sin rot i *læren*, i *loven* og i *nåden* — uten disse er den som en avskåret blomst som nsart visner.

Religion er lære. Ikke om det vi kan se med våre egne øyne — men om det som ligger utenfor vår synsrand, men er like så sant som det vi ser.

Vi kan se skapningens *utvikling* fra en jord, et plante- og dyrerike som så annerledes ut enn vår jord, våre planter, våre dyr — og vi kan se menneskets utvikling fra de lavere til stadig høyere stade. Det behøver religionen ikke å lære oss. Den lærer oss det vi ikke kan se: hvordan det som har utviklet seg ble sterkt og hvorfor det fikk de energier og lover det utviklet seg ut fra.

Vi kan se at det er en *nemesis* i verden. Hverken individet eller nasjoner kan krenke den tro: «Hva mennesker sår skal de og høste». Historien lærer oss konsekvenser: at ideologier har følger og ofte knusende følger. Det behøver ikke religionen å lære oss. Men når vi så ofte må undres og forarges fordi det går de gode dårlig og de onde godt, trer den til og viser oss at regnskapet blir gjort utenfor vår synskrets, at den *nemesis* vi erkjenner en dag tar verdensformat og blir til *dommedag* — og at vi kan spare oss å drøfte rettferdighet før den dagen er inne.

Vi kan se at mennesket forbedrer seg og stiger mot den høyere fullkommenhet: at det fra vår naturs dype fall har fått lov å arbeide med på sin egen gjenreisning — men hva vi ikke kan se må religionen lære oss. At den fulle gjenreisning ikke nåes i tiden og med menneskers kraft, men først i *gjenopprettelsen* når *Frelseren* skal forkynne sin fullbrakte gjenreisning og fullende det trefoldige verk: skapelsen, gjenløsningen og helliggjørelsen.

Vi kan se *Jesus av Nasaret* som den eldste, viseste, veneste blant Evas sønner, som slangens verste fiende, som det blankeste spill for Gud og det mest opphøyede eksempel for det liv vi har mistet, men som alle folkeslag synes å ha en erindring om og en lengsel etter... alt det kan vi selv se. Men så må

religionen tre til og vise oss det vi ikke kan se selv: at Jesus av Nasaret, mennesket par excellence var ett med Logos, med «ordet» som «var i begynnelsen» og som «var Gud», at han i den samme graden han er menneske også er Gud — at han er *Gudmennesket*.

Slik lærer religionen — den *katolske* religionen — oss om verdens *opprinnelse* og *siste mål* som ligger utenfor vår horisont. Slik lærer den oss om *lovene*, Skaperen har nedlagt i verden og i oss og som er *livslovene*, uten hvilke vårt menneskeliv mislykkes — selv i den del vi kan overskue. Slik setter den oss inn i *livssammenheng* med Gud og med allskapningen og gir oss mer enn en «livsanskuelse», et «kosmisk syn». Den gir oss *sannheten om oss selv og om andre*, fordi den gir oss *sannheten fra Gud og om Gud*.

Vi kan selv se at Gud må være til: atomer og kloder vitner om ham. Vi kan selv se at Gud er evig, vis og veldig. Verdens mangfoldighet, dens gang og dens lover vitner for oss. Men vi kan ikke kjenne ham ved navn om ikke religionen lærer oss å kalle ham *Fader*, og vi kan ikke bli hans barn og venner i en blodets og tårenes verden, selv fulle av synd og skrøpelige inn til vårt vesens kjerne, hvis ikke religionen fører oss til Guds menneskeverdne Sønn og legger våre hender i hans så han kan føre oss til Faderen og fylle oss med Anden. Det er mulig at dette «trøster» — det er også mulig en ikke finner «trøst» i det. Men det er *sant*. Og det er i og for seg nok.

*

Religionen er lov. Den fører oss ikke inn i spekulasjon og teori, i filosofi og teologi — den fører oss inn i «Guds rike». Den podes inn i oss fra vintreet som er Kristus, og innplanter oss som lemmer på Kristi legeme, så vi i Kristus får vårt hode i himlen, og i hans ståttholder vårt hode på jorden — så vi får hans liv og blod i oss gjennom hans sakramenter og funksjon i hans organisme alt etter det kall han skjenker oss.

Som alle andre riker har Guds rike sin lov. *Grunnloven* er «det store budet» om å elske sin Gud og sin neste som seg selv. Straffeloven er «de ti budene» om hvordan en elsker sin Gud og sin neste som seg selv i ti forskjellige situasjoner i livet — og politiforordningene er «kirkebudene»s ordensregler for gudsríkets praktiske funksjoner.

Er loven «trøstende»? Disiplene fant iallfall ut at ett av dens bud var «hard tale» og «den er det visst ikke mange som vil høre på». Og Herren sa dem ikke imot... «fatte det den som kan!» Men loven er skrevet av suveréne over himmel og jord og forkynt av ham som har «all makt i himmel og på jord» og som eier oss med hud og hår, med legem og sjel, fordi han har kjøpt oss fri fra evig fortapelse. Derfor er det *ingen diskusjon mulig* om loven.

Det er mulig jeg kunne bli lykkeligere om jeg skrev min egen lov, men så har jeg også syndet med Lucifer: gjort meg selv til Gud. Og min skjebne blir Satans skjebne: helvete. Det er mulig at mangt og meget ville være «mer lettvent», «mer overkommelig», «mer praktisk» osv. hvis vi turde dispensere fra loven i det og det tilfelle — men vi tør bare ikke: det ville være å krenke

Guds suverenitet, majestetsforbrytelse av uoverskuelig format.

Det er tenkelig at loven ikke bare knuser et menneskes «lykke», men også dets psyke, dets siste kraft, dets hele eksistens — vi kan likevel ikke hjelpe på det ved å oppheve loven. Blir han enn nok så «ulykkelig» kan vi ikke yte ham en trøst som river allmakten ut av den levende Guds hånd. Vi må ha dyp medfølelse med en slik sjel og dra våre sko av foran den som brenner i Guds ild, men vi kan ikke som Prometheus stjele den ilden fra guddommen — ilden som brenner slaggene ut fra gullet i skapningen. Det er ikke loven men *mennesket* som da må forandres — forandres så det når der opp hvor det ser at også *lidelsen*, ja selv korsdøden, har sin plass i gudsríket.

Men vi må ikke la oss narre! Ofte ser vi ikke Guds sanksjoner i dette livet: den onde har medbør, den gode motgang, og lasten brer seg fra den forurettede uskyldt nakke, mens vold suger blodet ut av rettferd... og vi spør: «Ser du det ikke, Herre?» Jo, Herren ser det — men han ser også lengre enn vi. Vi ser bare til livets ende, men han ser fram til verdens ende: til dommens dag, til *den evige sanksjon*. Og *der* vil det gå den vel som ikke krenket loven for å kjøpe seg en større «lykke» — og enn bedre skal det gå den som brakte selve livslykken som offer for gudsríkets lov!

*

Men religion er også Guds realitet i mennesket, og det er lærens og lovens konklusjon, religionens takk. Ikke slik, at vi bare skal *høre om Gud* og *styres av Gud* og *kalles «Guds barn»* — men skal *være det*. Vi skal «få del i den guddommelige natur», sier apostlen — som barnet har del i sin fars og mors natur.

Enten jeg føler det «trøsterikt» eller som en ansvarets knugende byrde er jeg *døpt*: innpodet i vinstokken, innplantet som lem på Kristi legeme, født en gang til som Guds barn som har det guddommelige i seg — som Faderen, Sønnen og Helligånden lever med seg selv og nær hverandre. Og jeg har det selv om jeg bærer det omkring i et «lerkar» av kjøtt og blod og nerver og drifter, som helst vil ferdes sine egne veger og ikke godvillig og uten motstand lar seg «hellige»

Enten jeg føler salig fred og gudsbarnets trygghet — som det kan skje — strømme gjennom meg ved nattverdbordet, eller jeg — som det også kan skje — ikke føler noe eller kanskje direkte motvilje, så er det et faktum at Gud på dette stedet nærer evighetslivet fra dåpen med intet mindre enn det eneste som kan ernære evighetsliv: seg selv! Trøster det eller trøster det ikke — jeg har bare å ta min plass ved Herrens bord, for uten det dør mitt gudsliv.

Enten jeg «føler at jeg har mine synders forlatelse» eller ikke når jeg er blitt absolvert i skriftestolen, så *har jeg den fordi den er skjenket meg med selve Frelserens syndsforlatende myndighet* — enten jeg går «trøstet», beroliget og styrket derfra, eller det virker i mitt sinn av skam over og frykt for min egen skrøpeligheit, da *har jeg syndenes forlatelse og er Guds kjære barn*.

Gudslivet er en realitet i oss selv om vi enn ikke føler

noen av dets bivirkninger og nyttevirksomheter. Religionens verdi avhenger ene og alene av om den *tro* den lærer er *sann*, den *lov* den gir er *riktig* og det *liv* den skjenker er *reelt*. Hvis et menneske som står med en gullmynt han har fått til gave i hånden og til samme tiden må gråte og lide av tannverk, er og blir mynten likevel gull og tilhører ham... den mister ikke sitt verd fordi han i øyeblikket ikke har noen glede av den.

Det er som så ofte sagt alltid noen prosent sannhet i ethvert kjetteri — også i dette om religionens trøst. Det er virkelig trøst i religionen. Som Herren selv sa, sier også hans Kirke sitt: «gråt ikke!» og: «vær frimodig, dine synder er deg forlatt!» Som han hadde sin gang mellom syke og syndere mer enn mellom friske og rettferdige, er også hans Kirke «tolderes og skjøggers venn» og går i sine barmhjertige søstres skikkelse fra bære til bære. Som Herren selv var det eneste disiplene visste å ty til når grunnen sviktet under dem og de måtte rope sitt fortilte: «Jeg forgår!» — slik har heller ikke vi noen andre eller noe annet å gripe etter enn Kirkens tro, fordi den av ham har fått «det evige ord». Visst er det trøst i troen! Men det er *mer* enn trøst: det er *livsfylde* i sakramentene og *livslov* i budene, men først og framst er det *livssannhet* til salighet i læren.

Trøsten kan glippe — som vi kan gå fra nattverdbord og skriftestol dypt beveget, salig trøstet og båret som av englevinger, kan vi også gå derfra uten at en eneste streng dirrer i vår følelse, men rike i *troen* på at her skjenkes det som blir sagt. Trøsten kan glippe, men *sannheten kan aldri glippe!* Det er Guds evige ord som lyser for vår fot enten det trøster eller ikke — det er Guds evige lov som leder vår veg enten den er søt eller bitter for kjøtt og blod — det er guddomserkjennelse og guddomskjærlighet — det er guddomsliv som skjenkes oss i de livgivende sakramentene, enten vi så føler det som gull eller som bly. Sannheten i religionen og ektheten av dens gaver avhenger ikke av oss, av motagerne, men av giveren: *Gud*.

Så takker vi da Gud som sendte sin Sønn for mer enn å trøste oss: for å lære oss, lede oss, frelse oss. Takk fordi vi ikke bare når sorgen slører vårt blikk med farer eller døds mørket senker seg over vårt øye har lov å famle ut i mørket etter synet av Jesus, som trøster — men fordi vi i lyst og nød tør favne og fastholde den menneskeverdne gudssønnen og lytte når han lærer, lyde når han byder, motta det han innstifter — favne og fastholde *den hele Kristus!* Takk fordi vi har fått det lyset: «først å søke Guds rike og hans rettferdighet». —

Gud gi oss da blant alt det han forjetter som «tilgift» også «religionens trøst»... som forskudd og forsmak allerede *her* som han har lovet den fullt og helt *hisset* når «hver tåre skal tørkes av og sorg ikke skal være med — ei heller gråt og skrik og pine!»

Amen.

En husmors bønn

I tilslutning til vår artikkel i nr. 25 om våre husmødre inntar vi følgende vakre hjertesukk fra en av dem:

Herre, hjelp meg til ikke å miste motet!
Herre, hjelp meg til å få orden i alt skrotet!
Herre, hjelp meg du med *alt*,
så jeg ikke gjør noe galt!
La *alt* komme i de rette hender,
så vet jeg, at det riktig ender!
Sjelearven var ondt og godt,
den materielle arven var det samme!
Hjelp meg å skille mellom stort og smått,
og om *alt* å få den rette ramme!
Takk for hver dag du sparer meg!
Takk for hver dag jeg får våkne frisk!
Takk for hver dag du gir brød og fisk!
Om du vil det, da hjelp meg å skape et hjem,
hvor det beste hos alle kan komme frem.
Et hjem, som kan brukes til å fremme din ære,
hvor *alt* og alle velsignet kan være!
Send meg de rette i hjemmet inn,
og gi oss alle det samme sinn!
Det sinn, som av hjertet kan «Fadervor» be,
og kun til *deg* etter hjelp vil se!
Hjelp meg med alle de praktiske ting!
Hjelp meg å sette det hele i sving,
så *alt* blir rensset fra loft til kjeller!
For huset ønsker jeg intet heller!
Du, som har gitt meg det hele til arv,
fra det dyreste gode til skrot og skarv,
du må hjelpe meg *alt* å fordele!
jeg ønsker jo ikke beholde det hele.
Hjelp meg, som din forvalter,
å legge *alt* for ditt alter!
Ja, jeg ber deg om enda mer:
Hjelp at det største under skjer.
At det stygge blir pent og det onde blir godt,
fordi du *alt* i *din* hånd har fått!
Jeg ønsker å gjøre din vilje, o Gud!
Jeg ønsker å holde alle dine bud!
Hjelp meg til først å gjøre det, jeg,
og få vise andre den samme vei.
Takk for det ord, som jeg fikk igår,
om den overveldende makt, som vi troende får!
Er det galt, at jeg ønsker å se deg snart?
Hjelp meg å holde meg rede til start.
Og om jeg ikke greier å få orden i rotet,
så hjelp meg å *lyse* midt i alt skrotet.

(Tanker i stille stund søndag 1. oktober 1944.)

M. M.-R.

Religiøs fornying

Av sogneprest J. J. Borsboom.

Det er et feilsyn å mene at menneskeutviklingen stadig viser framgang.

Ikke bare de store verdenskrigene men også hele menneskehetens historie benekter læren om at den historiske utvikling viser en stadig stigning. På enkelte punkter kan en godt tale om framskritt, men det gjelder ikke over hele linjen.

Ser en nærmere til vil en da også kunne konstatere at det særlig er hvor det gjelder materielle goder at utviklingen går framover — ikke når det dreier seg om den ekte, den indre, den høyere kultur. Der er det både oppgangs-, blomstrings- og nedgangstider.

Mange av framskrittets menn har drømt en ønskedrøm om en tilstand hvor alle menneskelige ufullkommenheter var fjernet fra tilværelsen. Men selve verdenshistorien dementerer jo dette og viser at en slik fullkommenhet er en utopi — enten det så gjelder det sosiale, politiske eller religiøse liv. Det er blitt sagt så ofte før, men det skader ikke å si det igjen. Og selv om det igrunnen først er når dette verdensdrama tar slutt at vi med full sikkerhet kan uttale oss om dette, så er det likevel best at vi er helt klar over denne utopi, så vi ikke bygger luftkasteller og lever på illusjoner. Hvilket selvfølgelig ikke utelukker at vi stadig skal holde oss fullkommenhetens ideal for øye og strebe etter å nå det.

Det er mange som mener at en i de store katastrofers for utviklingen hemmende tid kan finne en veg ut av uføret ved å appellere til menneskeheten. Men en har måttet revidere dette syn som bare er en illusjon. Likevel er det en almen lengten etter åndelig fornying.

Det er også meget her i verden som det bør rettes på. Og menneskene spør stadig hverandre: hvor skal hjelpen komme fra?

En søker å endre og forbedre forholdene og mange krefter arbeider i den retning. Flere av disse reformer tar sikte på en fullstendig omforandring av de politiske, sosiale og økonomiske levetilstander for derved å hjelpe menneskene, men det blir aldri mer enn et systemskifte som bare berører de rent ytre forhold. Og hele verdenshistorien lærer oss at en ikke oppnår meget ved et slikt systemskifte. Noe oppnår en kanskje og for en tid kan det bli bedre, men snart er tilstanden som før og en oppdager andre ufullkommenheter og leter etter et nytt system. Derfor er det at en må arbeide på en indre fornying.

Og denne nødvendige indre fornying er ikke annet enn det at mennesket atter må føres tilbake til Gud. Den eneste makten som til alle tider har vært i stand til å befri mennesket fra syndens lenker, fra det som har sitt utspring i synd, er religionen. Det som derfor også nå kan føre menneskene ut av tidens virvar er ene at en

overalt og i alt vender tilbake til religionens grunnsannheter. Det er det hjelpemiddel som kjærlig må rekkes menneskeheten.

De mange som helt eller delvis har satt en selvskapt gud i Guds sted, må en få overbevist om at det er en avgud de dyrker og som de må få kastet ut og knust. Religionen må igjen bli kulturmenneskets sanne fører. Og den må stå helt fritt. Ingen verdens makt skal ha retten til å lenke den og den skal bli det store felles gode.

*

Men dette er bare saken i all alminnelighet, og det er flere ting en bør være oppmerksom på. En av disse tingene er dette: Det finnes de som tenker at verden kan fornyes ved en ny religion som særlig skal ta sikte på de kultivert høyerestående, på de intellektuelle. Et merkelig feilsyn! Akkurat som disse mennesker kunne få et dypere innblikk i den allerhøyestes vesen enn andre! En glemmer at all viten om Guds nødvendighet må være en viten gjennom Gud. Gud har aldri knyttet denne kunnskap som fører ham til høyere kultur og større begavelse. Han lar ikke en del av sine barn lide under mangelen av dette eller under de forhold som de er kommet til verden. Gud elsker alle mennesker og er alles far og vil at alle skal ha adgang til ham. Religionen kjenner intet ytre hensyn og anerkjenner intet ytre eller indre skille. Det lar seg ikke forene med ideen om en personlig Gud å la menneskehetens redning være avhengig av slikt. Det er og blir falsk religion — patriarkene Moses, profeten og Johannes døperen i den gamle pakt og Jesus Kristus og hans kirke i den nye har lært menneskene hva de skal tro og gjøre. Andre religioner er ikke av Gud, og de som stifter dem har ikke noen guddommelig sendelse.

Vi skal ikke ha noen ny religion — men det har ofte vært nødvendig at religionen er blitt gjenreist og menneskene ført tilbake fra deres villfarelser til dens vei, til Gud.

Når vi derfor sier at en fornying av verden av idag bare er mulig gjennom religionen mener vi selvfølgelig med «religion» den sanne religion. Kristi kristendom. Det gis filosofer — og etter dem deres disipler — som lærer at vi er ferdig med kristendommen — den har vært bra i den tid som er gått, men nå er den avlegs og vi må over til en høyere religionsform. Men hva er det de vil sette i stedet? Ser en nøyere på den nye religion de proklamerer oppdager en snart at de vil erstatte den «avlegse» kristendom med noe som helt eller delvis mangler kjennetegnene på det en forstår ved en sann religion. Alle disse nye religioner — for det er mange — vitner bare om en almen forståing av at menneskeheten ikke kan unnvære religion, da den danner det vesent-

FILM

Vi har vel alle — i større eller mindre utstrekning — hørt om det store arbeidet som i løpet av de siste ti-tolv årene er utført av katolske organisasjoner for å høyne filmens nivå. Først ved den fantastiske boikottaksjonen som ble satt i gang i Amerika i 1934 mot alle de usannsynlig banale og umoralske filmene som den gang gikk som en farsott og truet med fullstendig å kvele alle gode tiltak innen filmindustrien. Amerikas katolikker sa *stopp*, 16 millioner forpliktet seg til å holde seg borte fra all film som *The Legion of Decency* — det «anstendighetsforbundet» som ble dannet — ikke godkjente. En tid holdt Hollywood stand, men stilt foran den fryktelige mulighet at ikke bare Amerikas troende protestanter sluttet seg til, men også at boikotten skulle bre seg over andre verdensdeler, ga filmkongene tapt. Under katolikkens Breens ledelse ble filmenes kvalitet gjennomgående lagt på et ganske annet plan, og det viste seg at også gode filmer kunne trekke folk.

Også her i Europa ble det før krigen gjort meget for å vekke den katolske almenhets forståelse for filmens betydning, for de muligheter og for de farer den innebærer. I Bruxelles ble det opprettet et internasjonalt katolsk filmbyrå, og av dette så vel som av mindre organisasjoner innen de enkelte bispedømmer er det utført et omfattende arbeid av både prester og legfolk for å høyne filmenes moralske standard og deres kunstneriske kvalitet. Like før krigen ble det planlagt å samarbeide all katolsk filmkritikk i en verdensliste hvor alle nyutkomne filmer ble kort omtalt og klassifisert. Disse listene skulle ligste grunnlag for all orden i det menneskelige samfunn — og jo mer en setter seg inn i disse såkalte nye religioner forstår en at utover kristendommen eksisterer det ikke noe religiøst framskritt, og det er umulig, ja tåpelig å ville erstatte den med noe «høyere».

Det er ene kristendommen som kan bringe oss den hjelp vi trenger. Den og ene den gir verden det glade budskap.

Men vi må også ta avstand fra den «kristendom» som ikke er ekte Kristi kristendom.

Heller ikke fra den kan redningen komme. Den sanne kristendom er etter sitt vesen og utspring overnaturlig og forankret i Jesu guddom. En kristendom som gir avkall på det overnaturlige og gjør kristendommens læresetninger til myter er ingen ekte kristendom men bare skinn og bedrag. Hvor skal en slik sjelløs kristendom hente den nødvendige kraft til å løfte menneskene opp av de dybder den er styrtet ned i? Hvordan kan den forplikte menneskene? Det er ene hvor kristendommen blir forkynt i hele sin overnaturlige fylde, med alle sine lærdommer og bud og med krav på ubetinget tro at en kan vente verdens fornying og en videre, høyere utvikling av menneskeheten også på de naturlige områder. Men da vil den også — i samme grad som den er levende kristendom — føre menneskene til deres evige mål og indirekte derved omforme også samfunnet og verden.

offentliggjøres i alle katolske blad og slått opp på alle kirkelige oppslagstavler. Det ble ikke til noe den gang. Men det kan bli. Og det er forfriskende å tenke på den positive innstilling våre kirkemyndigheter, og fremst blant dem vår Hellige Far, fra første ferd av har hatt til filmen. Så langt fra å stemple filmen som Satans verk, har de tvert imot latt oss ta fatt på å stille filmen i Guds tjeneste. I en artikkel i det svenske protestantiske bladet «Vår Kyrka», som behandler dette emnet, sies det da også at «det som gjør at en ikke nøler med å tillegge den katolske filmbevegelsen glimrende framtidsutsikter, er ikke minst den positive og åpne ånd den tar fatt på sine oppgaver i».

Den katolske filmbevegelsen har hatt en dobbelt oppgave, først å holde et øye med den moralske standard i alle filmer som overhode produseres, og for det annet å sørge for at det også blir laget gode, rent katolske filmer. Hva første punkt angår har vi også her i Norge nydt godt av den katolske filmaksjon, om enn indirekte; av rent katolske filmer derimot har det vært mer enn lite av. Men nå skulle sjansen være der, når bare folk får sett seg mette på reportasjefilmene, og de mer gedigne kunstneriske ting kommer opp. Saken er nemlig den at under krigen er i det høyst protestantiske Sverige flere katolske filmer blitt store publikumssuksesser — «Sangen om Bernadette» er til og med oppført som hørespill i radio — og om ikke kinodirektøren er spesielt interessert i å sette opp katolske filmer for deres kvalitets skyld, kan vi ikke tenke oss at han vil forholde kinøene de store inntektene disse filmene sikkert vil kunne bringe.

Der er nå for det første «Pastor Angelicus», en reportasjefilm fra Vatikanet av høy kunstnerisk kvalitet. Torsten Tegnér, svensk «Idrottsbladet»s redaktør (som for øvrig ved siden av Torgny Segerstedt har vært en av Norges varmeste talsmenn under okkupasjonstiden) hilste pavefilmen varmt velkommen og karakteriserte den som «den skjønneste og verdifulleste film som noensinne er blitt framstilt». Filmen er omtalt her i bladet før, så vi skal ikke bringe noen nærmere omtale av den denne gang.

Og så er der «Sangen om Bernadette», 20th Century Fox' enestående mesterverk. Selskapet skal selv ha karakterisert filmen som en av sine aller beste. Den er laget etter Franz Werfels roman av samme navn. Werfel, som er østerriksk jøde, var allerede en kjent forfatter — han er således mester for «De 40 dagene på Musa Dagh» — da han i juni 1940 kom til Lourdes på flukt for tyskerne. Her avla han et høytidelig løfte, forteller han selv i bokens forord, at kom han så sant over grensen til Spania, skulle det første han foretok seg være å skrive sangen om Bernadette. Og det har han gjort. Det er ingen store ord, enkelt og enfoldig har han fortalt historien om mølledatteren som så Guds Mor i Massabiellegrotten, og best av alt: nøyaktig slik det gikk for seg. Det fantastiske er imidlertid at filmen har beholdt bokens vidunderlige preg

PAVELIG RUNDSKRIV

«Om bibelstudienes tidsmessige fremme.»

Pave Pius XII.s bibelencyklika

«Divino Aflante Spiritu».

4. Framgangsmåten ved de vanskeligere spørsmål.

Den grundigere utforskning av Østerlandenes fortid som vi før har talt om, det nøyaktigere studium av Den Hellige Skrift i originalspråkene, det mer omfattende og fullkomne kjennskap til Bibelens og Orientens språk i sin alminnelighet, førte nå med Guds hjelp til det resultat at ikke så få av de spørsmål som på vår forgjenger Leo XIII.s tid ble brukt som våpen mot de bibelske bokers ekthet, alder, uforfalskethet og historiske troverdighet av kritikere utenfor, eller fiendtligsinne mot den katolske kirke, er fullstendig utdebattert og besvart. De katolske skriftfortolkere har anvendt de samme vitenskapelige metoder, som motstanderne ikke så sjelden misbrukte, på den riktige måte, og har således kunnet framlegge forklaringer, som på den ene side er i overensstemmelse med den katolske lære og den ekte overlevering, og som på den annen side kan ta kampen opp mot de vanskeligheter som forskninger og funn har ført med seg, eller som oldtiden har etterlatt vår tid uløste. Slik er tilliten til Bibelens autoritet og historiske troverdighet, som på grunn av de mange angrep var blitt rokket hos ikke så få, blitt gjenopprettet hos våre dagers katolikker. Ja, selv blant ikke-katolikker finnes skribenter, som ved rolig og saklig forskning har nådd så vidt, at de har oppgitt de nyere anskuelser og i det minste på enkelte punkter vender tilbake til de eldre oppfatninger. Denne endring i forholdene skyldes for en stor del det

av enkelhet og renhet, opphøyet skjønnhet og poesi, så at til og med Franz Werfel selv er fornøyd med den form hans verk er gjengitt i.

Vi kan også nevne et par andre filmer som er kommet under krigen: «Himmelrikets nøkler», etter A. J. Cronins bok, foregår i katolsk miljø, men hvor katolsk ånden i den er tør vi ikke uttale oss om. Det skal imidlertid være en god film. — John Steinbecks «Dagdrivergjengen» er også blitt filmet, og den skal vi etter sigende kunne vente i nærmeste framtid, men hvorvidt den kan anbefales er ikke godt å si ennå. Den har et rikt innslag av katolsk gudstjeneste som skal virke meget vakert sammen med utmerket utført liturgisk musikk. — Til sist kan vi nevne Bing Crosbys «Going my way», som også er et riktig pent og katolsk stykke i den lettere genre. Om og når det kommer hit er et åpent spørsmål. Men foruten «Dagdrivergjengen» må vi da iallfall kunne vente «Pastor Angelicus» og «Sangen om Bernadette» hit med tiden.

Angelico.

utrettelige arbeide hvorunder de katolske bibellærde, uanfektet av alle slags vanskeligheter og hindringer, gjorde seg iherdig umake for å utnytte resultatene av den moderne lærde forskning på oldtidsforskningens, historiens og språvitenskapens område, og således løste de nyere problemer i bibelvitenskapen. Og ingen behøver allikevel undre seg over at det ikke er lykket å rydde alle vanskeligheter av veien, og at der stadig finnes problemer som volder den katolske ekseget ikke så lite hodebry. I denne situasjon må man sannelig ikke miste motet. En må heller ikke glemme at det i den menneskelige vitenskap ikke går anderledes til enn i naturen: Et foretagende vokser bare langsomt, og fruktene kan først høstes etter meget arbeide. Slik er det gått med mangt et problem som i fortiden lå der uten løsning eller svar, og som først i nutiden har sett sin lykkelige løsning ved hjelp av vitenskapens framskritt. Derfor har en lov til å håpe at også de vanskeligheter som stadig synes å være meget innviklede og fullstendig ugjennomsiktige kan finne sin endelige forklaring ved tilstrekkelig tid og arbeide. Og skulle den søkte løsning utebli i lengere tid og et heldig resultat ikke bli forunt oss, men først et senere slektledd, gir dette i og for seg ingen rimelig grunn til beklagelse.

For selvsagt gjelder også for oss det som kirkefedrene, framfor alt Augustin, understreket i sin tid: Gud har, sa de, med vilje tillatt, at der i de av Ham inspirerte hellige bøker finnes problemer og vanskeligheter, forat vi derved skal egges til ivrig studium og forskning og «skoles i tilbørlig beskjedenhet i den hellbringende bevissthet om vår ånds grenser».³³

Derfor ville det heller ikke være underlig, om der på ett eller annet spørsmål overhodet aldri ble funnet et fullt tilfredsstillende svar. Det dreier seg jo en gang imellom om uklårheter som ligger alt for langt borte for nutiden og dens erfaringer, og også bibelvitenskapen må ha lov til å ha sine gåter som er utilgjengelige for vår erkjennelse, og som ikke kan løses med noen anstrengelse.

Imidlertid må den katolske ekseget, som er oppfylt av en virksom og sterk kjærlighet til sitt fag, og som er sin Hellige Mor Kirken oppriktig hengiven, ikke la seg skremme av disse forhold, eller avholde seg fra stadig på nytt å gi seg i kast med de vanskelige og ennå ikke løste problemer, ikke bare for å motbevise motstanderens innvendinger, men framfor alt for å nå til en positiv løsning, det vil si en løsning som harmonerer med Kirkens lære, særlig da med tradisjonen om den Hellige Skrifts fullstendige frihet for villfarelser, mens der på den annen side tas tilbørlig hensyn til de profane vitenskapers sikre resultater. Hva disse dyktige arbeidere i Herrens vingård bestreber seg for å oppnå skal bedømmes ikke bare med rimelighet og rettferdighet, men også med kjærlighet. Denne plikt skal Kirkens øvrige sønner uten unntak huske på, og holde seg borte fra den lite kloke iver som mener at alt som er nytt allerede av den grunn bør bekjempes og mistenkeliggjøres.

Ved de anordninger og lover som Kirken har gitt, dreier det seg (og det skal de nettopp nevnte holde særlig for øyet) om tros- og sedelæren, og blant de mange ting som finnes i den Hellige Skrift, i Moseloven og de historiske bøker, i visdomslitteraturen og de profetiske

skrifter, er der bare få som er fastslåtte ved den kirkelige myndighets uttrykkelige erklæring, og heller ikke de punkter som de hellige kirkefedre er enige om, er meget tallrikere. Derfor er det mange, og det ganske viktige spørsmål tilbake som de katolske skriftforfattere med full frihet kan og skal anvende sin skarpsindighet og sitt talent på undersøkelsen og forklaringen av. Målet må være, at enhver etter sine evner yter sitt beste til det felles gagn, til den kirkelige vitenskaps stadig større framgang og til Kirkens forsvar og ære. Denne Guds barns ekte frihet, som på den ene side holder fast ved Kirkens lære med troskap, og på den annen side taknemlig mottar og utnytter ethvert bidrag fra den profane vitenskap som en Guds gave, alt mens den føler seg båret og støttet av alles kjærlighet, er en betingelse for og kilde til virkelig gode resultater og til den katolske vitenskaps varige framgang. Vår uforglemmelige forgjenger Leo XIII sier så treffende om dette: «Bare når hjertene er enige og prinsippene står fast, har man lov til ved de manges forskjellige arbeide å vente seg store framskritt i denne vitenskap».³⁴

³³ Cf. Aug. Epist. 149 Ad Paulinum, N. 34 (Pl. XXXIII, 644) — De diversis questionibus, Qv. 53, N. 2. (Pl. XL. 36) Enarr. in ps. 146, N. 12 (Pl. XXXVII, 1907).

³⁴ Apostolisk skrivelse Vigilantia, Leonis XIII, Acta XII 5237 — Ench. bibl. N. 136.

(Forts.)

Mellom oss sagt:

— i erindring om de skrivelser vi mottok under okkupasjonen fra pressedirektoratet —

Å bli meteorolog er ganske sikkert et morsomt mål å sette seg her i livet selv om vi personlig aldri har følt noen spesiell trang til å omregne tilværelsen i millibar og millimeter og vekslende trykk over hele det sønnenfjeldske Norge med utsikt til lettere skurer ut på dagen. Ei heller har vi noensinne traktet etter en såvidt kortvarig lykke som å bli pressedirektør, selv om det også krever sin mann. Men det rent svimler for oss ved tanken på en kombinasjon av de nevnte yrkene og vi vet så godt at vår lesers sann for seg selv vil si at det rår ingen i landet med. Det gjorde da vår venn ex-pressedirektør Beggerud heller ikke.

Saken er den at da man på værvarslingen gikk igjennom noen lett gulnete papirer forleden fant man følgende proklamasjon fra pressedirektøren hvor denne med sedvanlig sans for krigens harde krav til oss alle og den forferdelige faren det norske folket ville komme ut for om man fikk rede på hvorvidt det regnet, haglet eller snødde på Meheia, ved Tyri-fjorden og øverst i Uvdal, forkynte som så:

REGNVÆR. Det forbud mot omtale av værforhold, som har vært utstedt av militære grunner har vært fulgt meget reallt. De vil ha bemerket at regnet ble omtalt i Oslo-avisene. Dette betyr ikke at forbudet er opphevet, men etter avtale med presseoffiseren kan følgende angis til generell veiledning ved behandling av regnvær: Meddelelser som bringes i avisene om

regnvær må ikke formes slik at man kan lese seg til tidspunktet og heller ikke til regnmengden. Bare værforandringer kan omtales og på en sådan måte at bare den som oppholder seg der det regner forstår det, mens notisen på andre virker uforståelig. — Oslo, 18. juni 1941.

Før vi går videre i kommentarene til forordningen av 18. juni 1941 vil vi be vår lesers om å lese den igjennom en gang til, og det langsomt og ettertenksomt. Gullkorn er gullkorn og slett ikke en vare man skal sløse med i tider som disse. Selv var vi dessverre ute av stand til å omtale værforandringer på en sådan måte at den som oppholdt seg der hvor det regnet forstod det, mens de som ikke gjorde det, ikke forstod at det regnet, for jo mindre man forstod desto bedre var det av militære grunner. Heller ikke ble vi på noen måte tillatt å forme regnværet, d. v. s. notisen om regnværet slik at man kunne lese seg til tidspunktet, ikke for notisens innrykning altså, men for dette regnværet som går igjen hele tida og absolutt ikke regnmengden, så det så.

Vår lesers må imidlertid ikke la seg forlede til å tro at vi vil benytte den forståelige notisen om det uforståelige regnet eller hvordan det nå var, til noe angrep på den meteorologiske pressedirektøren som har ganske andre ting å tenke på nå om dagen. Ikke skal vi legge sten til byrden. Nå nyter vi jo alle den ubeskrivelige lykken på fri, demokratisk basis i samarbeid med de beste gjenreisningskrefter i oss alle å få betro hverandre at nei så sannelig regner det ikke igjen så imorgen blir det nok laber bris til stiv kuling eller hvordan det nå kan være våre meteorologer uttrykker seg. For ikke skal vi beskyldes oss selv for at vi har gjort den konstituerte værprofetens forordning noe særlig klarere, snarere tåket med skodde utpå morgensiden og det var nå slett ikke meningen heller om noen skulle ha oppfattet det dit hen!

JARL.

Bøker inngått til redaksjonen:

Aschehoug:

O. M. Sandvik: Gregoriansk sang.

Ingvald B. Carlsen: Kirkefronten i Norge.

Lyder Bruun: «Det nye Testamente i ny oversettelse.»

Gyldendal Norsk Forlag:

Nordahl Grieg: Friheten.

Eget forlag:

Jeanbett Schjøtt: Mosjon, Mykhet, Akrobatikk.

Fabritius & Sønner:

Arne Odd Johnsen: Nicolavs Brekespears legasjon til Norden.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo